

Csaba László: Nincs mivel dicsekedni, az infláció a rendszerváltás éveit idézi

Szerző: Bonta Miklós, napszava.hu, 2024.01.20.

Teljesen természetes és hasznos, ha egy országban a Pénzügyminisztérium és a jegybank vitatkozik – véli Csaba László. A közgazdász akadémikus szerint az Orbán-kormány képes az országot kötvénykibocsátásokkal finanszírozni, de az uniós pénzekhez képest nagyon drágán. Önkritikát sem a kormánytagoktól, sem a jegybanki vezetéstől nem hallani. Interjú.

A baj akkor kezdődik, amikor a kormányzat a saját vágyait véli valóságnak

Fotó: Pavel Bogolepov Forrás: Népszava

A kormány narratívája szerint a 2023-as év a magyar gazdaság sikerévé volt: kikecmergettünk az inflációból, a drágulás mértéke egy számjegyű lett, egy évnyi szünet után ismét nő a reálbér, a forint árfolyama pedig még erősödött is. Gazdasági tekintetben valóban sikeres az ország?

Egyfelől igen, hiszen az infláció ugyan megugrott, de a jegybank ellenőrzése alatt tartotta, amennyiben nem szabadult el, mint mondjuk Törökországban. Másfelől azért a legutóbbi időkhöz képest Európa-bajnokok voltunk, és csak mostanában kezdünk belesimulni az átlagba ebben a nem nemes versenyben. A visszaesés a lendületes kormányzati költségek ellenére sem bizonyult elkerülhetőnek. A legfontosabb

konjunktúramutatónk, a magánberuházás visszaesett. Az év egészét számítva az infláció 17,6 százalék lett, ami a rendszerváltozás éveit idézi, és jelentősen meghaladja az európai értékeket. Háromszor akkora, mint amiről a politika szól! Ezt mindenki érzékeli, aki maga végzi a bevásárlását és a pénztárcája szűkös.

S mi lesz ennek a következménye?

Dicsekedni tehát nincs mivel. Ennek legalább három hatása biztos. A kedvező az, hogy a magasabb bázis okán a 2024-es infláció bizonyára lényegesen kisebb lesz, mint tavaly volt, bár ahogy megszűnik a kereslet visszaesése, a legfőbb korlát is ledől előtte. Ugyanakkor régi tapasztalat az, hogy az inflációs várakozások – különösen a bérek tekintetében – visszatekintőek. Vagyis jobban hat rájuk a 2023-as tény, mint a 2024-ben valóban várható fejlemény. Ne feledjük a reálbér 2023-ban érezhetően csökkent, mint ahogy a fogyasztás is. Ezért a ma ismert bérmegállapodások és a már látható lendületes állami költekezés együttesen valós veszéllyé teszi az ár-bér-ár spirál kialakulását, különösen, ha a költségvetési kiadások tekintetében továbbra sem érvényesül a visszafogottság, például a külföldi beruházások támogatása és az állami fejlesztések szorgalmazása okán.

Nem igazán kedvezőek az idei kilátások legfontosabb gazdasági partnereinknél sem.

A világgazdaság egészében és a nyugat-európai piacokon különösen egy stagnáláshoz közeli állapot várható. Mivel a magyar növekedés jelentős behozatali igénnyel jár, miközben a kiviteli versenyképességünk nem javul, a külkereskedelmi mérlegünk kedvezőtlen alakulása szinte adottság, hiszen a korábbi javulás a recesszió mellékterméke volt.

Mintha az MNB tavaly nyár eleje óta kiszámíthatóbb monetáris politikát folytatna, s bár ez nem a feladata, de gazdaságstratégiai elképzeléseik is realisabbak. Feladták volna a mindenáron való növekedés doktrínáját?

Ez szerintem a helyzetükből adódik. A Szabadság téri üléspontból nem lehet átnézni az infláción, eltekinteni mondjuk az agrárium termelékenység gondjaitól, vagy a magyar versenyképesség krónikus gyöngeségétől.

A Magyar Nemzeti Bank még mindig viszonylag magasan tartja az alapkamatot. Milyen következményei lehetnek ennek?

A magas kamatszint a fejlett országok, mindenekelőtt az Egyesült Államok pénzügypolitikájának egyenes következménye. Ettől a mi jegybankunk sem függetlenítheti magát, különösen, ha az infláció elleni

fellépést szorgalmazza. Mivel a magyar állam évek óta nagy költségvetési hiánnyal működik, ez nincs ingyen. A 2023-as 6 százalékos deficit ugyanis nem a kiadások, hanem a GDP arányában értendő, vagyis a kiadások 12 százalékát nem fedezik a bevételek. Az ehhez tartozó alacsony - erkölcsi értelemben vett - hitelesség okán a piacról lehet ugyan finanszírozni az adósságot, ami nemcsak a folyó hiány, de a korábbi időszakból származó örökség is, viszont csak drágán. A magyar költségvetési politika mintha ettől eltekintene. Ugyanakkor a költségvetés adósságának egyre nagyobb százalékát a lakosság birtokolja az általa megvásárolt államkötvények formájában, aminek stabilizáló hatása van. Hasonlót láthatunk Olaszországban vagy Japánban is. Ugyanakkor ez megnöveli a tervezettnél nagyobb infláció finanszírozásának közvetlen és közvetett költségét.

Érdemes-e aggódni azért, hogy a kormány és az MNB helyzetmegítélése több ponton eltérő?

Ezt én természetesnek és hasznosnak vélem. Hiszen ugyanaz a személy is másként néz ki előlről meg hátulról, az ország helyzete is másként látszik.

A baj akkor kezdődik, amikor a kormányzat a saját vágyait véli valóságnak vagy nem törődik azzal, hogy ki fizeti a révést. Rövid távon akár mennyi államkötvényt lejegyezhet a központi bank, de hosszabb távon ez felhajtja az árakat. A költségvetés évi 5-6 százalékos hiánya – sajnos nem a kiadások, hanem a GDP arányában – egy darabig nem okoz gondot, de ezen mintha éppen most túl is lennénk. A József nádor téren lehet azt mondani, ez a jegybank felelőssége, mármint az árstabilitás biztosítása. A valóságban azonban egyedül nem megy.

Idén lesz 20 éve, hogy Magyarországot felvették az Európai Unióba. Az uniós pénzek egy része elkezdett csordogálni. A kormány folyamatosan azt kommunikálja, hogy meglennénk enélkül is. Igaz ez?

Végeredményben megfelel a valóságnak ez az állítás, ekképpen igaz, hogy enélkül is megvagyunk, hiszen ki tudunk bocsátani kötvényeket, de nagyon drágán, amit kamatostól kell visszafizetnünk.

Minek tudható be az unióellenes folyamatos hangulatkeltés, mit várhat a kormány ettől?

Mivel a kormányerőknek – s főképp a miniszterelnöknek – lételeme a harc, mindig kell ehhez ellenfél, néha ellenség, akit le lehet és le kell győzni. Az is fontos számukra, hogy a mindnyájunk által tapasztalt nehézségeket külső okokra vezessük vissza. Tavaly az év elején inkább a „szankciós politika”, az év második felében az Európai Unió „szűk látókörű politikája”, no meg az ország külső és belső ellenségei voltak úgy mond a baj okozói. Önkritikát – akárcsak részlegeset is – sem a kormánytagoktól, sem a jegybanki vezetéstől, sem kormányközeli elemzőktől nem hallottunk.

A vendégmunkások foglalkoztatásának megítélése körül elég nagy a zűrzavar, az ellenzéki pártok is lényegében a kormány véleményét fújják, még ha árnyaltabban is.

Azt hinném, mint annyi másszor, hogy a „Mi mennyi?” a jó kérdés. Ki ne találkozott volna építkezéseken romániai vagy akár ukrainai vendégmunkásokkal is? Ki ne látott volna kínai büfét? Vagyis ez a folyamat voltaképp egy évszázada zajlik. Nyilván egész más lenne a helyzet, ha – mint a kormányfő jövendölte – akár félmillió munkavállaló is érkezne távoli, idegen kultúrkörökből, egy-két esztendőn belül, akik ráadásul – az egyébként joggal megbélyegzett – gettókba zárva élnének. Ez az utóbbi nem életszerű, miközben nehéz elképzelni, hogy a már ma is sok külföldit foglalkoztató területeken – például a turizmusban – csak magyarokat alkalmaznának.

Mi az igazság? Mennyiben hozta meg a várt sikert a munkaalapú társadalomra való hivatkozás?

Rövidre fogva: a munkaalapú társadalom vagy egy lapos közhely, mert minden társadalomra igaz, még az ősközösségre is vagy pedig a XX. század elejének ipari viszonyait idézné föl. A mai társadalom – mondjuk Skandináviában vagy Szingapúrban – tudásalapú, ami minden elemében más, és másképp is működik.

A kormány mindenáron meg kívánja szerezni a Budapest Airport többségi tulajdonát. Eladta, illetve csökkentette részesedést az Erstében, a Yettelben, a Vienna Insurance Groupban, hogy meglegyen a tőkéje a vásárláshoz. Mi erről a véleménye?

Ez kiválóan szemlélteti a fentieket. Vagyis nem lehet akármekkora forrást „teremteni”. Ehhez a meglévő vagyont is mozgatni kell, ha az állam nagyot álmodik. Azt állítják a kormányzati körök, hogy a repülőtér nemzeti kézbe vétele, ami persze csak részleges lesz, stratégiai kérdés. Ezt akkor mondják, amikor a köznyelvben az „ár nem számít” fordulattal élünk. Mert, ismétlem a hivatalos érvet, ez stratégiai, vagyis nem üzleti kérdés. Hogy a stratégia mire irányul, kitől kell a magyar légitársaság és légtérrel féltünk, azt nem tudom.

S végül hogyan kell értékelni a „keleti nyitás” helyzetét, ideértve újabb nagy barátunk Törökország szerepét is a kétoldalú kapcsolatokban?

A keleti piacok nagyok és gyorsan bővülnek. Vagyis lehet húzóhatásuk. Igen ám, de oda el is kell jutni, s közöttünk ott van egy háborús övezet. A tengeri flottánk meg sose volt erős. Emellett nem véletlen, hogy például Kínával a forgalmunk oroszlánrésze az ő kivitelük, és töredéke csak a miénk. Törökország most épp nagyon ingatag gazdasági helyzetben van, egyébként Kína is lassul. Ezért azt hinném, hogy az európai piacokat legfeljebb az Egyesült Államok képes kiegészíteni, de nem felváltani.